

Ház — lepelben

Finis a szegedi rádióstúdió építésében

Néhány napja egy nyugdíjas férfi hívta a rádió illetékesét. Mérgesen követelte: ugyan, tegyenek már valamit, mert a szegedi adás tönkreteszti mindennapos szórakozását, zavarja kedvenc adója vételét. Nehezen értette meg, hogy a hiba alighanem a saját antennájában van. Egy nem létező adás ugyanis nem zavarhat idegen rádióhullámokat. A szegedi rádióstúdió pedig egyelőre létezik is, meg nem is... Létezik, működik —, ám erről a nagyközönség nemigen tudhat.

A háttér munka, az előkészületek időszaka ez a mostani. Szervezés, egyeztetés, tervezés: nem látványos dolgok, de annál fontosabbak. A Magyar Rádió műszaki igazgatóságának egész kis hadserege, beruházók, elektronikai szakemberek, tervezőmérnökök dolgoznak azon, hogy a jövő év derekára minden a helyén legyen. De ne szaladjunk olyannyira előre az időben. Legelsőbb a háznak kell elkészülnie. Rohamosan közeledik a műszaki átadás határideje, december tizenötödike...

Mostanában a Délterv és a Csomiép szakemberei szinte naponta találkoznak a Rádió beruházóival, hogy az utolsó szakaszban is minden olyan igénnyel készüljön, mint eddig. Nem kevés fejtörést okozott tervezőnek, kivitelezőnek egyaránt, hogy miként lehet egyeztetni a hagyománytisztelést és a korszerűség követelményeit, hogy miként őrizheti meg a ház egykori értékeit, szépségét úgy, hogy a legmodernebb technikának is biztonságos helyet nyújtson. Más: látni tehát kívülről és belülről. A

stúdiók szintjén például a homlokzat, az egykorit mintázó ablakosor egy folyosót, afféle „hangscapdát” takar, amögött falakat mozdítottak el, fődémeket csúsztattak fel és le, ahogy az igények megkívánták. A stúdiók kettős védőfalán belül hatalmas „dobozok” vannak, amelyek rugókon állnak, és rezgéstől, zajtól tökéletesen védik a benti világot. Nem kis feladatot jelentett építőknek és tervezőknek a két és fél esztendő felújítás, hiszen az efféle tapasztalatnak híján voltak. Hazánkban több mint három évtizede nem épült rádióstúdió.

A Tanácsköztársaság útja 7. alatti épület a minap takaros leplet kapott. A fagytól óvják így a homlokzatot, amelyet a Műemléki Felügyelőség építői új vakolatral burkoltak. Igényes munkájukat kényszerű döntés előzte meg. A nyáron derült ki, hogy az évtizedek olyannyira megviselték a ház köpönyegét, hogy az utolsó tégláig le kell verni és újra vakolni. A tervezők, a Délterv mérnökei — Csépe László építész irányításával —

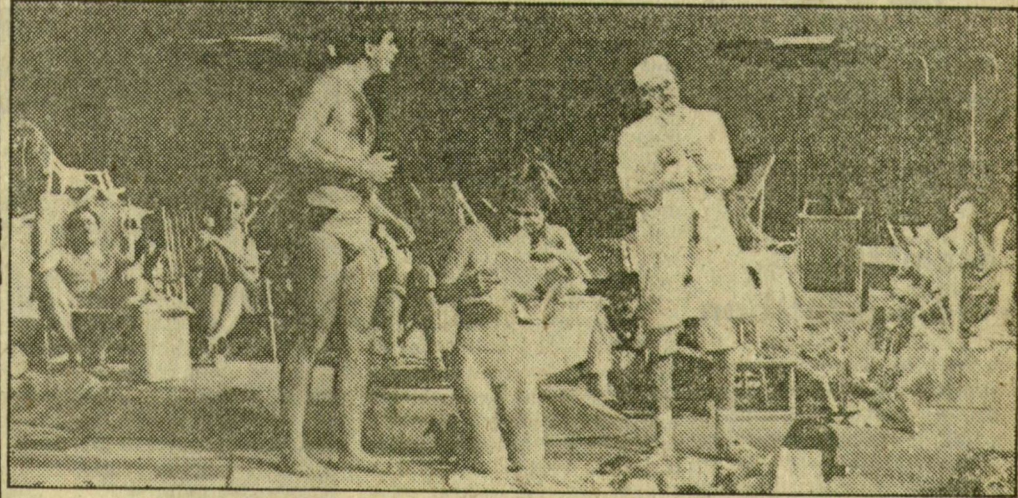
„visszaálmodták” az ügyvédi kamara egykori épületét olyanná, mint volt az kilencven esztendője.

Miközben az építők — a Csomiép munkásai és a majd tucatnyi alvállalkozó szakemberei — az utolsó simitásokat végzik, a stúdió egyelőre maroknyi gárdája a jövő feladatokra készül. Ismerkednek a műsortervezés számítógépes programjával, feltöltik sok ezer órányi zenei és prózai felvétellel a hangtárat, katalógust szerkesztenek, sajtóarchívumot készítenek. Januártól összeáll a teljes együttes, és szigorú menetrend szerint folyik majd a műhelymunka. Próbaműsorokat készítenek, ezek némelyike az éterben is elhangzik. A jövő év nyarán megindul a rendszeres, napi műsorsugárzás. A Szegedről sugárzott műsorok egyébként nem zavarnak más adókat. Nemzetközi egyezmények szabályozzák az adásokat, a szegedi stúdió is olyan tiszta mezőt kap, ahol nem mások rovására hallatja majd hangját. Mind a 70 MHz-es — ismertebben: az OIRT — sávban, mind a 100 MHz-es — régebbi nevén CCIR — tartományban sugározni fogja műsorait. Ez azt is jelenti, hogy a Dél-Alföld három megyéjének hallgatói csak URH-sávok készülékeken vehetik a szegedi stúdió adásait.

Várkonyi Balázs

A szezon, a fazon meg a világ

Vámos Miklós-ösbemutató a nagyszínházban

Both András (Auguszt), Janisch Éva (Jula) és Somló Gábor (Orvos) az előadás egyik jelenetében

Az Új Tükör legújabb számban olvasható egy interjú Cseres Tiborral. A kitűnő író sok egyéb mellett arról is beszél; egyszerre örömmel és szomorúsággal veszi észre a legújabb írói generáció működésében, hogy „az utóbbi évtized nagyon mélyen beleivódik a szülő művek erkölcsi világába.” És: „ennek a nemzedéknek, amely most jelentkezik... az a jellegzetessége, hogy társadalmi útkereséssel telítődik, s ha valami, a bizonytalanság telepszik műveikre... A mai aknák helyét tétova tapogatókkal keresik ifjú tüzszerészeink, s azt hiszem, a mai aknákat még nem lehet felszedni, mert életünk olyan harcmező, ahol már és még össze vannak keveredve az ellenség aknatelepítései a saját aknáinkkal.”

Amikor az ember végigolvasta Vámos Miklósnak, a neves írónak (egyben kiváló publicistának) Világszezon című darabját, úgy érezheti — hirtelenében színházért kell kiáltania. Műhözzá két-féleképpen, kétféle megfontolásból. Annyira „antidráma” a Világszezon, hogy a kritikus véna és a jó értelemben provokatív értelmiségi érdeklődés azonnal hatni kezd: gyorsan színpadra vele, lássuk csak, hogy s mint állja a próbát odafönn. Ugyanakkor: éppen a darab eredendően extrém, spekulatív, erőtlen, „Vámos Miklós-hagyományosan” modellizáló jellege követel rendkívüli szcenikai fogékonyságot, ötlet-, eszköz- és elgondolászérekénységet, áradó, autonóm kísérletező kedvet, az alkotó fantáziájának korlátokat nem szabó megvalósítást. Még akkor is, ha tudván tudjuk, hogy anyagi természetű nehézségek épp úgy gátat jelentenek, mint térbeli-technikai megfontolások.

Vámos Miklós furcsa komédiájának nagyszínházi ösbemutatója, az újjáépített színház tulajdonképpen prózai debütálása után most szívem szerint azt mondanám: két kritikát kellene írni. Egy „hivatalosat” meg egy, közönségvélekedést szigorúan tükrözőt — mondatná: az emberrel a szakmai önirónia cinizmusa. Am komolyra fordítva a dolgot is váltig állítanom kéne az előzőt: az első változatban el kéne meditatálnom azon, tulajdonképpen mitféle szezon is ez a Világszezon. A másodikban viszont előtérbe kellene helyezni a fazon, azaz a szegedi előadás teljes valóságát, átul cettig, feketén-fehé-

ren. Csakhogy. Mivel a napilap közismert terjedelmi korlátai és egyéb, nem éppen közismert, de különböző, nem túl rokonszenves érzékenykedésekre kényszerítő „hagyománytiszteléből” ügyelő megfontolások egyaránt csakis olyan irányba perditethetik az ember gyermekét, hogy — kinek öröm ez, ne feszegessük — csupán egyetlen kritikával részletes véleményében a hétfői lapszám olvasóit.

A Világszezonnal mint irodalmi művel igazából nincs más bajom, mint a Cseres Tibor által oly frappáns nagyszerűséggel megfogalmazott látletel mondanója: a világot most egyetlen strandon felmutatni akaró szülői igény és ennek megvalósulása között érzésem szerint a tétova aknazedő a seregből jölmert, „65 mintájú” aknakeresője tévelyeg, bizonytalanul meg-megremegve. Az emberiség népei sőt, általában a fajtánk egyedül között tapasztalható teljes kommunikációs értelmesség szomorú következményei, korunk különféle (sajnos, nem igazán totálisan számbavett) középponti bajjai azért sem lehetnek a nézőnek elég hatásosak, igazán felkavaróak, katarktikusan megvillantottak — mert az önmagukban drámai tények, atombombától környezet-szenyvezésig, terrorizmustól krónikus személyiségtorzulásokig — nem drámai dramaturgiával vetítetnek elénk. Vámos Miklós az eredetiség különben dicseretes ígérteiben ugyanakkor kizárja írói eszköztárából a hagyományos abszurd vagy abszurdoid közelítésmód bejáratot, „lebontásos” metódusát is, s nem használja a blódi, a tragikomédia vagy a groteszk szatíra többé-kevésbé tradicionális eszközeit sem. Mindez nem volna baj, sőt: ez a spekulatív, jellegzetesen tézisekre építő eljárás akár még a gondolatiság olyan szédítő mélységeit is megvillantathatná előttünk, hogy akár bele is bukhatna a gondolkodni valóban akaró néző — ám így, ehelyett zavarba jön. Nem tudja eldönteni: a Világszezonban ábrázolt szezon immáron negatív előjelű antidramaisága mennyiben adódik magából a szezonból — és mennyire a fazonból.

Sándor János rendezése ezúttal önnön dugájába dől: azt az igyekezetét szenvedte meg, amelyre láthatóan leginkább koncentrálni akart — a feltétlen főhajtás tiszteltetését a mű előtt. A Világszezonban Vámos Miklós egyfajta nyelvet kreált — a rendezés a Világszezonhoz nem. A hűség itt túl kevés, mi több, önmaga ellen fordul: a főszereplők nélküli, őszintén szólva, roppant kevéseket illusztráló nagy kollektív játék szinte csak jelzőszintű figuráinak ellensúlyozására, eme óriásmassa oldására a hangyafektek legalább annyira nem elégségesek, mint a motorbicikli a színpadon. Nem is ez az igazán fontos,

hiszen „antropomorfizál” Sándor János, még a kutyát és a papagájt is emberek jelenítik meg — viszont még ebben a törekvésben is éppen a gondolatosság sül el visszafelé. Mert illusztrálni az eredetileg is hangsúlyosan illusztrálni akarót csak „megemelten” lehet. Ha úgy tetszik: így „hűtlenebbül”. S hiába fogadjuk el szinte látatlanban a feltételezhető, kezét tehetetlenül széttárá magyarázatot a darabban időnként olvasható instrukciókra utalva: „a színház anyagi lehetőségeihez képest.”

Egészen más kérdés persze, mennyire érezzük általában igazán totális világnak a plázson megmutatni kívánt univerzumot, mennyire érezzük sajátunknak, mennyire művinek, elidegenedetnek, komplexusok és egyéni ítéletek esetleges összességéből következő alkotásnak. Am az értékelésükre örök sokféleségén túl a Világszezon, ne feledjük: kísérlet. Ekként kell hát fogadni, és természetesen értékelni is.

A nagyszínház színpadán zájlo kavalkádban — amelyhez Mira János okosan praktikus díszletei és Molnár Zsuzsa stílusos „fürdő” jelmezei biztosítanak keretet — akad néhány alakítás, amely a már említett célozatos „főszereplőtlenességből” valamelyest kiemelkedik. Elsőként Jakab Tamást kell most említeni: Tatája („60 felett”) azért tetszett, mert egyszerű tudott örök (és mondjuk Monarchia korabeli) nagy-papa és jó néhány jelenet fiatalosan friss, egyszemélyes katalizátora lenni. Stílusos, higgadtan átgondolt alakítás volt Fodor Zsóka Matildja és Kovács Zolt Baltazárja: párosuk kimondottan kellemes. A fürdőruhában különösen dekoratív megjelenésű Vásári Mónika (Antónia) és Mikula Sándor (Ali) ifjonti kettősével sincs baj, akár csak az Ivánt alakító Szirmai Péter és az Olgát játszó Markovits Bori ál-házaspárjával. Nagy kár, hogy a fel-felélénkült dialógusokat általában hullámzó dinamikával vegyítik a nagyszámú szereplőgárdájai: a csapatmunka jóindulattal szólva dög. Holott ha valamikor, itt aztán mindent eldöntő követelmény... Amikor pedig a magasból a színpadra és a nézőtérre egyaránt (két alkalommal is) rölapok szállingóznak lassan alá, a Világszezon-plázs képzeletbeli országának képzelt nyelvén tudatva a jelenlevő magyar világ Világszezon-nézivel valamifajta figyelemzetést, hogy aszongya „Ugor Ugor! On general politike situacija mal rontobar” stb., stb. — nekem, őszintén szólva, roppant kevés reményem maradt, hogy az érintettek — még jó darabig — nem tévesztik össze a szezon a fazonnal. Így kerek a világ. Pedig lehet ám, hogy tényleg „on general politike situacija mal rontobar”, meg a többi.

Domonkos László

A kaméleontermészetű árajánlat

Trabant-kálvária

A Doktornó (saját kérésére nem írom ide a nevét) július 10-én elégedetten távozott a gépjárműjavító kiszövetkezet telepéről. Igéretet kapott arról, hogy karambolos Trabant 601-esét 28 ezer forintért kijavítják. Majd a szervíz vezetői rábeszéltek a kormányösszekötő és a kormánymű cseréjére is, mondván, így fiatalabb évjárat kerül a forgalmi engedélyébe is. Ennyi jóindulat láttán dehogys kételkedett a szóbeli ígéretben, ami a költségek felső határát 40 ezer forintban szabta meg. Az ígéretet Egri László, az akkori telepvezető tette. A szervíz 7 hetes határidőt is vállalt a munka elvégzésére. Ezt a gyorsaságot a gépjárműjavítók nem tudták tartani. De az árak is egyre nőttek. Augusztus végén 45 ezer, szeptember 5-én már 52 ezer forint volt a megjelölt összeg. Aztán szeptember 12-én Egri már azt mondta a Doktornőnek, hogy félreértések (!) miatt sajnos az egész futóművet kicserélték, így a számla végösszege 57 ezer forint körül lesz. Szeptember 17-én aztán a kiszövetkezet már átadta volna a tulajdonosának a — szerintük — kész Trabantot. Csakhogy az új telepvezető, Misur Gábor a következő hiánylistát volt kénytelen elfogadni: elfeledték beépíteni a teljes ablakmosó berendezést, a belső világítást, a műszerfal hamutartót, a 4 speciális kontroll-lámpát, nem kötötték vissza a benzinszintmérőt, a tolatólámpát, az új karosszéria négy helyen sérült volt, elkeveredett az eredeti panorámatükör és a pótkékrógróztű szija. A pótlásokra most 5 napos határidőt ígértek. Aztán még hétszer kaptak új határidőt. A megjelölt napokon reggelente még mindig megígérték telefonon, hogy mire lemegy a kocsis, hazakerülhet a kocsis. De a szervíz kapuján rendre csak a családott tulajdonos fordult ki. Október 8-án végére átvette a Doktornó a sokáig betegeskedő 601-esét. Csakhogy az 57 ezer 200 forintról szóló számla átadására már Misur Gábor nem vállalkozott. Beosztottai

A hiánygazdaságban a fogyasztó kiszolgáltatott helyzetben van. Idehaza a kereslet leginkább talán gépkocsiból haladja túl a kínálatot. Az előregedett járműpark kivételével helyzetet teremtett a szervízvek számára is. Ez az állapot talán kínálja visszaélésekre a lehetőségeket. A megrendelő semmibe vétele, az adott szóra való nem figyelés, a szolgáltatási terület nem egy gazdálkodó egységében nem kivételes eset. Egy-egy elriasztó eset közreadásával nem lehet megoldani a feszült gondokat. Ez legfeljebb csak a problémák felszínén tartására elegendő.

a számlát csak kifizetés után engedték volna megnézni, a távol lévő telepvezető engedélyéhez kötötték az előzetes megtekintést.

Október 20-án végre a Doktornó és férje tudott találkozni a kiszövetkezet elnökével, Juhász Istvánnal. Az elnök elismerte a szövetkezet által elkövetett hibákat. Ekkor látta a Doktornó, hogy a valamikor hevenyészve kitöltött megrendelőlapra teljesen nyilvánvalóan utólag rávezették a 60 ezer (!) forintos árajánlatot. Még néhány napos tortúra, és az anyagkivételhez jegyek és a korábbi számla átvizsgálása alapján elkészült az 55 ezer 881 forintos új számla. A karosszéria két sérülése azóta sincs kijavítva és az elektromos rendszerben előléjónnek hibák. A valamikor megrendelő irtózik a gondolatától, hogy garanciás javításra jelentkeztek a kiszövetkezetnél.

A történetnek minden apró részlete nem kerülhetett be az előző sorokba. Ahhoz is kellett a hely, hogy meghallgattassék a másik fél.

Juhász Istvánnal előzetesen nem tudom közölni jöveletem célját. Amikor megemlitem a nevet, látszik rögtön: tudja miről érdeklődöm. S nem titkolja, meglepődött az ügy folytatásán, mert „a Doktornóval barátságban váltak el”. Megtudom, hogy a 28 ezer forintos árajánlatot tevő Egri László ma már nem telepvezető, hanem beosztott szerelő. Leváltásának nemcsak ez az ügy volt az oka. Aztán az elnök tájékoztat, hogy milyen nehéz a régi Trabantokhoz alkatrészt szerezni. Újakat szinte egyáltalán nem lehet venni. Így csak úgy képzelhető el új jobb oldali futómű beépítése, ha az új differenciálművel és új bal oldali futóművel társul. Így már nő az összeg.

Pech, hogy közben a motor és a karosszéria is drágult. Az elnök szerint nem rossz-hiszeműen jártak el munkatársai, noha az okirat-hamisítás tényét is elismeri. Szerintem felelőtlenség és felületesség történt „csak”. Ez nem vet jó fényt a kiszövetkezet munkájára, de a tényeken most már nincs mit változtatni. Szó esik még a kis egységek gazdálkodásáról, a készletezés lehetetlenségeiről.

Juhász István rövid sétára invitál a műhelyekbe. Bevallom, érdekel, milyen körülmények között dolgoznak a Cseres Mihály utcában. Örömmel látom, hogy a nehéz években a tisztaság fejlesztésre is futja. Új üzemszarnokot is építenek. Befejezésére csak jövőre lesz pénz. A közelmúltban indították a jobb minőséget garantáló festőfülke munkáját. Kíváncsi vagyok az új létesítményekben munkájuk is legyen! Gyanítom, hogy ehhez valami olyanon is változtatni kell, ami pénzben sem kerül. S ezután a korrektség alól egyetlen ügyfelük sem lehet kivétel.

A konkrét ügyre visszatérve: a Doktornó három és fél oldalas, sűrűn telegépett beadványt írt a Népi Ellenőrzési Bizottsághoz. Tehát folytatás következik...

Böle István

Egyházi közgyűlés

A Magyar Izraeliták Országos Képviselőlete vasárnap, 7-én tartotta meg szokásos évi teljes ülést, melyen dr. Losonci András elnök beszámolt a képviselőlet egyéves munkájáról, és szólt a következő év feladatairól. A

Magyar Izraeliták Országos Rabbitanácsának elnökévé dr. Schönér Alfréd főrabbi, eddigi elnökhelyettesét választották meg. Az ülésen jelen volt Sarkadi Nagy Barna, az Állami Egyházügyi Hivatal általános elnökhelyettese.